ח מִשְׁנָה שָׁם (נג.) וּבְפֵרוּשׁ רַשׁ״י שָׁם (ד״ה מוציאין), וּבַגְּמָרָא נ״ה (ע״א). ט רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק כ״ח מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה״ב), מַעוּבְדָא דְּהָוֵי אֶתֵּי לְבֵי כְּנִישְׁתָּא דְּדָנִיֵּאל שָׁם כ״א (ע״א). י בְּרֵיְיתָא שָׁם נ״ה (ע״ב). כ בַּעֲיָא שָׁם וְלֹא נִפְשְׁטָה, וּפָסַק רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק כ״ח (ה״ג) לְקֻלָּא. ל שָׁם בִּבְרֵיְיתָא דְּרַבִּי חִיָּא וּגְמָרָא שָׁם.

כ״ה מהלכות שבת (אות ג) והרא״ש (פ״ה סי׳ ג) והטור): ה [ח]כָּל (ג) (יט) בֵּית דִּירָה שֶׁהוּא יוֹצֵא מֵהָעִיר, אִם הָיָה בֵּינוֹ וּבֵין הָעִיר שִׁבְעִים אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים, שֶׁהוּא צֶלַע בֵּית סָאתַיִם הַמְרֻבָּעוֹת, אוֹ פָּחוֹת מִזֶּה, הֲרֵי זֶה מִצְטָרֵף לָעִיר וְנֶחְשָׁב מִמֶּנָּה, וּכְשֶׁמּוֹדְדִין לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ מוֹדְדִין (כ) חוּץ מִבֵּית דִּירָה זֶה. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין מַתְחִילִין לִמְדֹּד מִיָּד מִן הַבַּיִת, אֶלָּא מוֹתְחִין חוּט עַל פְּנֵי רֹחַב הָעִיר נֶגֶד הַבַּיִת וּמַרְחִיקִין מִשָּׁם שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם וּמַתְחִילִין, (כא) וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁמּוֹדְדִין (טור), (כב) *וְכֵן נִרְאֶה לִי לְהָקֵל: ו [ט]הָיָה בַּיִת קָרוֹב לָעִיר בְּשִׁבְעִים אַמָּה, וּבַיִת שֵׁנִי קָרוֹב לַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּשִׁבְעִים אַמָּה, וּבַיִת שְׁלִישִׁי קָרוֹב לַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעִים אַמָּה, וְכֵן עַד מַהֲלַךְ כַּמָּה יָמִים, הֲרֵי הַכֹּל (כג) כְּעִיר אַחַת, וּכְשֶׁמּוֹדְדִין מוֹדְדִין (כד) מִחוּץ לַבַּיִת הָאַחֲרוֹן, וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה בֵּית דִּירָה זֶה (ד) *אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ יוֹתֵר. וְכֵן בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּירָה (כה) לְחַזָּנִים, וּבֵית תִּפְלָה שֶׁל אֵינָם יְהוּדִים שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּירָה (כו) לְכֹהֲנֵיהֶם, (כז) *וְהָאוֹצָרוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם בֵּית דִּירָה, וְהַגֶּשֶׁר וְהַקֶּבֶר (כח) שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם בֵּית דִּירָה, (כט) וְשָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם תִּקְרָה וְיֵשׁ בָּהֶם אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, וְהַבַּיִת (ל) הַבָּנוּי בַּיָּם, (לא) [כ]וּשְׁתֵּי מְחִצּוֹת שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם *תִּקְרָה (לב) וּמַעֲזִיבָה, (ה) [ה] (לג) [ל]וּמְעָרָה *שֶׁיֵּשׁ בִּנְיָן עַל פִּיהָ וְיֵשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה, כָּל אֵלּוּ מִצְטָרְפִין עִמָּהּ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אַחַר, עַיֵּן שָׁם: [ה] וּמְעָרָה. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּדֻגּוּל מַרְבָּבָה דְּבוּרְגָנִין אֵין צָרִיךְ לִהְיוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בְּסֻכָּה דַּף ג׳ (ע״ב), וְעַיֵּן שָׁם בְּרַשׁ״י (ד״ה לְמִלְּתֵיהּ) דְּמַשְׁמַע דְּבוּרְגָנִין כֵּיוָן שֶׁהִיא רַק לְלִינַת לַיְלָה וּלְאָדָם אֶחָד וְעָשׂוּי לְדִירַת עֲרַאי אֵין צָרִיךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא עָשׂוּי בָּאֱמֶת לְצֹרֶךְ שָׁדוֹת אוֹ פֵּרוֹת, וְכֵן מוּכָח בְּסֻכָּה בְּהָא דְּבַיִת שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. דְּאִם אִיתָא דִּמְהַנֵּי בִּסְתָם, קָשֶׁה, דְּהָא בַּיִת אַף דְּלֹא חֲזִי לְמִלְּתֵיהּ נֶהֱוֵי כְּבוּרְגָנִין. וְלָכֵן מִי שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת צְרִיפִין בְּכָל שִׁבְעִים אַמָּה לְהַרְחִיב הַתְּחוּם, וְאוֹתָן צְרִיפִים עֲשׂוּיִים רַק בִּשְׁבִיל כֵּן וְלֹא לִשְׁמֹר שָׁדוֹת אוֹ פֵּרוֹת, לָאו כְּלוּם הוּא, וְזֶה פָּשׁוּט מְאֹד בְּעֵינַי:

בֵּאוּר הֲלָכָה

ה * וְכֵן נִרְאֶה לִי לְהָקֵל. שִׁיטָה זוֹ הִיא דַּעַת ר״מ מֵרוֹטֶנְבּוּרְג, וְהֶעְתִּיקוּהוּ לַהֲלָכָה הָרֹא״שׁ (פ״ה סי׳ ג) וְהַמָּרְדְּכַי (סי׳ תקד), וְכֵן דַּעַת הָרַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (בית נתיבות שער ה סי׳ ו ס״ק יז) דַּאֲפִלּוּ לְעִיר אַחַת נוֹתְנִין קַרְפֵּף. וְדַעַת הַמְחַבֵּר הִיא דַּעַת הָרַמְבַּ״ם (פכ״ח ה״א), וְכֵן מָצָאתִי גַּם בַּסְּמַ״ג (מ״ע מצוה א מדרבנן), וְכֵן הִסְכִּים הָרִיטְבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו (נה: ד״ה והא דתנן), וְכֵן כָּתַב הָרַע״ב (פ״ה מ״ב). וּלְמַעֲשֶׂה הַנּוֹהֵג לְהָקֵל כְּדַעַת הַמְקַלִּין, בְּוַדַּאי אֵין לִמְחוֹת בְּיָדוֹ, וּבִפְרָט שֶׁהָרַמָּ״א מֵקַל בַּדָּבָר, אוּלָם מַה שֶּׁהָעְתִּיק הָרַמָּ״א אֶת דַּעַת הַטּוּר לְהָקֵל בְּשֶׁנִּמְצָא בַּיִת בְּתוֹךְ הַשִּׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ מִשָּׁם עוֹד שִׁבְעִים אַמָּה, צָרִיךְ עִיּוּן בַּדָּבָר, דְּדַעַת הָרַאֲבַ״ד וְהָעְתִּיקוּ הָרַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו (נה: ד״ה מאי לאו) בְּלִי שׁוּם חוּלַק [וְכֵן סָתַם בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (שם)], וְכֵן כָּתַב גַּם כֵּן הָרִיטְבָּ״א (שם), דְּאַף לְדַעַת הַסּוֹבְרִין דְּנוֹתְנִין קַרְפֵּף לְעִיר אַחַת, הוּא רַק בְּשֶׁאֵין שָׁם בַּיִת בְּתוֹךְ הַשִּׁבְעִים אַמָּה, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ עִבּוּר לָעִיר מֵחֲמַת בַּיִת שֶׁנִּמְצָא שָׁם, שׁוּב אֵין נוֹתְנִין קַרְפֵּף וּמַשְׁלִימִין רַק עַד שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם מֵחוֹמַת הָעִיר. [א]וּבְוַדַּאי יֵשׁ לָחוּשׁ לְדִבְרֵיהֶם, כֵּיוָן דְּלַדַּעַת הָרִאשׁוֹנָה הֲלֹא סְבִירָא לָהּ דְּאֵין נוֹתְנִין כְּלָל קַרְפֵּף לְעִיר אַחַת. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א שֶׁמְּצַדֵּד לְעִקָּר כַּדַּעַת הָרִאשׁוֹנָה, וּבְוַדַּאי יֵשׁ לָחוּשׁ לְדִבְרֵיהֶם עַל כָּל פָּנִים בְּאֹפֶן זֶה:

ו * אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת. עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו) שֶׁכָּתַב דְּאִם אֵין בָּהּ רֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֲרֻכָּה כַּמָּה לֹא מִקְרֵי בַּיִת. וְלֹא הָעְתַּקְתִּיו, כִּי הָאַחֲרוֹנִים הִשִּׂיגוּ עָלָיו וְדַעְתָּם [ב]דְּדָבָר זֶה תָּלוּי בַּפְּלוּגְתָא הַמּוּבָא בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רפ״ו סָעִיף י״ג וּבְשֶׁ״ךְ שָׁם (ס״ק כג) לְעִנְיָן מְזוּזָה, עַיֵּן שָׁם:

* וְהָאוֹצָרוֹת. וְהוּא הַדִּין אֲרֻוֹת סוּסִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה [גְּמָרָא (נה:)]:

* תִּקְרָה וּמַעֲזִיבָה. הַגְּרָ״א כָּתַב [ג]דְּלֹא גָרְסִינַן 'מַעֲזִיבָה', כִּי בַּגְּמָרָא לֵיתָא וְכֵן בַּפּוֹסְקִים, עַיֵּן שָׁם. וַאֲנִי בְּעִנְיֵי מָצָאתִי זֶה הַלָּשׁוֹן בִּסְמַ״ג (מצות ל״ת מצוה סו) וּבַעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (בית נתיבות שער ה סי׳ ו ס״ק כח):

* שֶׁיֵּשׁ בִּנְיָן עַל פִּיהָ. בַּגְּמָרָא פָּרִיךְ, וְתִפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם בִּנְיָן, וּמְשַׁנֵּי לֹא צְרִיכָא אֶלָּא לְהַשְׁלִים, פֵּרוּשׁ, הַבִּנְיָן וְהַמְעָרָה מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת [רַשׁ״י (ד״ה להשלים)]. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת (ד״ה לא צריכא), וְהוּא שֶׁיְּהֵא רֹב הָאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַבִּנְיָן, אִי נַמִי קָמַשְׁמַע לָן שֶׁמַּתְחִילִין לִמְדֹּד מִסּוֹף הַמְּעָרָה, וְאַיְירֵי שֶׁיֵּשׁ בַּבִּנְיָן לְבַד אַרְבַּע אַמּוֹת, עַד כָּאן לְשׁוֹן הַתּוֹסָפוֹת, וְהֶעְתִּיקוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ח). וְהָרִיטְבָּ״א (נה: ד״ה לא צריכא) הוֹסִיף עוֹד, דַּאֲפִלּוּ הַבִּנְיָן הָיָה עוֹמֵד חוּץ לְהַשִּׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם וְהַמְעָרָה בְּתוֹךְ הַשִּׁעוּר, הַזֶּה, גַּם כֵּן מְהַנֵּי כְּאִלּוּ הָיָה הַבַּיִת וּמְעָרָה דָּבָר אֶחָד. וְהִנֵּה, אַף דְּבַגְּמָרָא לֹא נִזְכַּר עִנְיָן הַשְׁלָמָה אֶלָּא לְגַבֵּי בִּנְיָן שֶׁעַל גַּבֵּי עִם תִּקְרָה, וּכְדִלְקַמֵּיהּ: (ל) הַבָּנוּי בַּיָּם. שֶׁעָשׂוּי (יד) לְפַנּוֹת בּוֹ כֵּלִים אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת וְעוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם לָעִיר: וְנֶהֱרַס: (לב) וּמַעֲזִיבָה. טָעוּת סוֹפֵר, וְלֵיתָא בִּגְמָרָא וּפוֹסְקִים [הַגְּרָ״א]:

בֵּאֵר הֵיטֵב

(ג) בֵּית דִּירָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין דָּרִין בָּהּ: (ד) אַרְבַּע. וְאִם אֵין בָּהּ רֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֲרֻכָּה כַּמָּה, לֹא מִקְרֵי בַּיִת, עַיֵּן סִימָן שמ״ה: (ה) וּמְעָרָה.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מֵרֹאשׁ זֶה לְרֹאשׁ אַחֵר אַף שֶׁהוּא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אֲלָפִים, אֲבָל לֹא לַיּוֹשְׁבִין בְּגַג הַקֶּשֶׁת לְמַעְלָה שֶׁיִּמְדְּדוּ מִן הַיֶּתֶר. (ח) אֲבָל הָאַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עָלָיו, וְדַעְתָּם דִּמְהַנֵּי גַּם לַיּוֹשְׁבִין בְּגַג הַקֶּשֶׁת שֶׁיִּמְדְּדוּ מִן הַיֶּתֶר הַתְּחוּם שַׁבָּת. וְדַע, דִּלְכֻלֵּי עָלְמָא מֻתָּרִים בַּעֲלֵי הַקֶּשֶׁת לֵילֵךְ אַלְפַּיִם אַמָּה מִבָּתֵּיהֶם וּלְמַעְלָה (ט) בְּכָל עִנְיָן: ה (יט) בֵּית דִּירָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין דָּרִין בָּהּ [אַחֲרוֹנִים]: (כ) חוּץ מִבֵּית דִּירָה זֶה. פֵּרוּשׁ שֶׁמּוֹתְחִין חוּט עַל כָּל פְּנֵי רֹחַב הָעִיר כְּנֶגֶד בֵּית דִּירָה זוֹ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הַתְּחוּם שָׁוֶה בְּכָל מָקוֹם, וְכִדְאִיתָא לְעֵיל בְּרֵישׁ סָעִיף ד׳, וּמִשָּׁם וּלְהַלָּן מוֹדְדִין הַתְּחוּם: (כא) וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁמּוֹדְדִין. פֵּרוּשׁ כְּשֶׁאֵין שָׁם בֵּית דִּירָה בְּתוֹךְ שִׁבְעִים אַמָּה, נוֹתְנִין גַּם כֵּן שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם לָעִיר, וְאַחַר כָּךְ מוֹדְדִין הַתְּחוּם. וּלְדֵעָה רִאשׁוֹנָה אֵין נוֹתְנִין שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם לְעִיר אַחַת כְּלָל, וּמוֹדְדִין הָאַלְפַּיִם מֵחוֹמָתָהּ, וְרַק בִּשְׁתֵּי עֲיָרוֹת סְמוּכוֹת נוֹתְנִין בֵּינֵיהֶן קַרְפֵּפוֹת, כַּמְבֹאָר בְּסָעִיף ז׳: (כב) וְכֵן נִרְאֶה לִי לְהָקֵל. עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה וכן) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה: ו (כג) כְּעִיר אַחַת. שֶׁבָּתֶּיהָ מְפֻזָּרִין: (כד) מִחוּץ לַבַּיִת הָאַחֲרוֹן. אָזִיל לְטַעְמֵיהּ בְּסָעִיף ה׳. וּלְרַמָּ״א שָׁם, נוֹתְנִין בִּתְחִלָּה בְּסוֹף בַּיִת הָאַחֲרוֹן שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, וְאַחַר כָּךְ מוֹדְדִין הַתְּחוּם. וּלְמַעֲשֶׂה, הָעִקָּר (י) בָּזֶה כְּדַעַת הַמְחַבֵּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה: (כה) לְחַזָּנִים. דִּסְתָם בֵּית הַכְּנֶסֶת (יא) לָאו לְדִירָה עֲבִיד: (כו) לְכֹהֲנֵיהֶם. דִּלְעִנְיָן הִצְטָרְפוּת לְעִבּוּר, לֹא בָּעִינַן דַּוְקָא דִּירַת יִשְׂרָאֵל: (כז) וְהָאוֹצָרוֹת. לִתְבוּאָה וּלְיַיִן וּלְשֶׁמֶן, (יג) וְלָאו לְדִירָה מִקְרֵי, הִלְכָּךְ בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶן בֵּית דִּירָה לְשׁוֹמְרִים. וְכָל הָנָךְ בֵּית דִּירָה בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת [תּוֹסָפוֹת (ד״ה נפש)]: (כח) שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם בֵּית דִּירָה. לְשׁוֹמֵר הַגֶּשֶׁר [לִטֹּל מֵהֶם מֶכֶס] וּבֵית הַקְּבָרוֹת: (כט) וְשָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת וְכוּ׳. שֶׁהָיָה שָׁם בֵּית דִּירָה מִתְּחִלָּה וְנֶהֱרַס, (יג) וְהוּא הַדִּין בְּכָל הָנֵי דְּקָחָשִׁיב מִקֹּדֶם, אִם נֶהֱרַס וְנִשְׁאֲרוּ עֲדַיִן שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת וּבְלֹא תִּקְרָה אוֹ שְׁתַּיִם שֶׁבַּסְּפִינָה, לְכָךְ נֶחְשָׁב בֵּית דִּירָה, וְגַם זֶה מַיְירֵי (טו) שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַרְבַּע (לא) וּשְׁתֵּי מְחִצּוֹת וְכוּ׳. אַיְירֵי גַּם כֵּן שֶׁהָיָה בֵּית דִּירָה מִתְּחִלָּה (לג) וּמְעָרָה שֶׁיֵּשׁ וְכוּ׳. דְּאִי לָאו הָכִי, אֵין מְעָרָה נֶחְשֶׁבֶת לְבֵית

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) נְתִיב חַיִּים (על המג״א סק״ד) וְאֶבֶן עוֹזֵר (ס״ד) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א) וּבְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ד), וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ״א בְּסָעִיף ח׳, עַיֵּן שָׁם: (ט) הַיְנוּ, בֵּין שֶׁהָיָה אַרְבַּע אֲלָפִים בֵּין רָאשֵׁי הַקֶּשֶׁת וְגַם יָתֵר מֵאַלְפַּיִם בֵּין הַקֶּשֶׁת וְהַיָּתֵר, בֵּין שֶׁלֹּא הָיָה אַרְבַּע אֲלָפִים בֵּין רָאשֵׁי הַקֶּשֶׁת וְלֹא הָיָה יָתֵר מֵאַלְפַּיִם בֵּין הַקֶּשֶׁת וְהַיָּתֵר, וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (בית נתיבות שער ה סי׳ יב): ו (י) הַיְנוּ אֲפִלּוּ אִם נָקַל שָׁם כְּדַעַת הָרַמָּ״א דְּנוֹתְנִין קַרְפֵּף לְעִיר אַחַת: (יא) רַשׁ״י (ד״ה ובית כנסת): (יג) רַשׁ״י (ד״ה אוצרות): (יג) לְבוּשׁ (ס״ו), וְכֵן מוּכָח בַּגְּמָרָא (נה:), עַיֵּן שָׁם: (יד) גְּמָרָא (שם): (טו) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש או שיש):

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (ס״ו) העתיק כדברי הרמ״א להקל בזה. ב] בשו״ע הרב (ס״י) כתב כהמג״א. ג] ובשו״ע הרב (ס״ח) גרס 'מעזיבה'.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אִם הָיוּ בְּתוֹךְ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, וּמֵאוֹתוֹ הַבַּיִת הַיּוֹצֵא רוֹאִים כְּאִלּוּ חוּט מְתוּחַ עַל פְּנֵי כָּל הָעִיר וּמוֹדְדִין חוּץ מֵאוֹתוֹ הַחוּט אַלְפַּיִם אַמָּה. מ אֲבָל שְׁתֵּי מְחִצּוֹת שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם תִּקְרָה אַף עַל פִּי שֶׁדְּרִים בֵּינֵיהֶם, וְהַגָּשֶׁר וְהַקֶּבֶר וּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבֵית תְּפִלָּה שֶׁל אֵינָם יְהוּדִים וְהָאוֹצָרוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן בֵּית דִּירָה, וְהַבּוֹר וְהַשִּׂיחַ וְהַמְּעָרָה וְהַשּׁוֹבָךְ (לד) וּבֵית שֶׁבִּסְפִינָה, כָּל אֵלּוּ וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם אֵין מִצְטָרְפִין עִמָּהּ. הַגָּהָה: * וְאִם הָיוּ (לה) שְׁנֵי בָּתִּים כְּאֵלּוּ נֶגֶד הָעִיר, דִּינָם (ו) כְּעִיר הָעֲשׂוּיָה כְּקֶשֶׁת. (טור): ז יֵ֫שׁ שְׁתֵּי עֲיָרוֹת זוֹ סְמוּכָה לָזוֹ מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמּוֹת וּשְׁלִישׁ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם לָזוֹ וְשִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם לָזוֹ, חֲשׁוּבִים שְׁתֵּיהֶם כְּעִיר אַחַת וְנִמְצֵאת כָּל עִיר מֵהֶן מְהַלֶּכֶת אֶת כָּל הָעִיר הַשְּׁנִיָּה (לו) וְחוֹצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה: הַגָּהָה: וְכֵן חוֹמַת הָעִיר שֶׁנִּפְרְצָה מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, וְחָרְבוּ הַבָּתִּים שֶׁבֵּינֵיהֶם עַד מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמָּה וּשְׁלִישׁ, (לז) דִּינוֹ כְּסָתוּם (טור). (לח) אֲבָל (ז) [ז] בַּיִת אֶחָד, אֲפִלּוּ גָּדוֹל הַרְבֵּה, אֵין לוֹ דִּין עִיר לָתֵת לוֹ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם (תוספות (מ. ד"ה רב הונא) והרא"ש פרק כיצד מעברין (פ"ה סי' ג') וטור): ח יֵ֫שׁ הָיוּ שְׁלֹשָׁה כְּפָרִים מְשֻׁלָּשִׁים, אִם יֵשׁ בֵּין הָאֶמְצָעִי וּבֵין כָּל אֶחָד מֵהַחִיצוֹנִים (לט) אַלְפַּיִם אַמָּה אוֹ פָּחוֹת מִכָּאן וּבֵין שְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים * מָאתַיִם שְׁמוֹנִים וְשֶׁלֹשׁ אַמּוֹת פָּחוֹת שְׁלִישׁ (מ) (מִלְּבַד רֹחַב הָעִיר הָאֶמְצָעִי) (טור), כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בֵּין כָּל אֶחָד מֵהֶם וּבֵין

מ שם בברייתא. נ משנה שם נ"ז (ע"א), ובדמפרש לה רב הונא שם, והרמב"ם בפרק כ"ח מהלכות שבת (ה"ה) ושאר פוסקים. ס שם בפשטנה, ובגמרא מפרש לה הכי אליבא דרב הונא.

בַּאֵר הֵיטֵב

הַבּוּרְגָנִין שֶׁעוֹשִׂין שׁוֹמְרֵי הַגִּנּוֹת וְשׁוֹמְרֵי הָעִיר, אֵין נִמְדָּדִין עִמָּהּ מִפְּנֵי שֶׁהֵם עֲרָאי, וְדָוְקָא בְּמָקוֹם דְּשָׁכִיחַ גַּבֵּי אוֹ גִּשְׁמִים שֶׁשּׁוֹטְפִין אוֹתָן. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ויש עוד): (ו) כְּעִיר. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ כָּאן טָעוּת סוֹפֵר, עַיֵּן שָׁם: (ז) בַּיִת אֶחָד. אֶלָּא אִם כֵּן עוֹמֵד בְּתוֹךְ שִׁבְעִים לָעִיר:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דִּירָה. הַבַּרְגָנִין [סַכּוֹת] שֶׁעוֹשִׂין שׁוֹמְרֵי גִּנּוֹת וְשׁוֹמְרֵי הָעִיר לִשְׁמֹר הָעִיר וְהַפֵּרוֹת, אֵין נִמְדָּדִין עִמָּהּ. וְדָוְקָא בְּמָקוֹם דְּשָׁכִיחֵי גַּשְׁמֵי, הִלְכָךְ לֹא חֲשִׁיבִי מִידִי, אֲבָל בְּעָלְמָא נִמְדָּדִין עִמָּהּ. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה א]דְּבַרְגָּנִין אֵין צָרִיךְ לְהְיוֹת בָּהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת, וְעַיֵּן עוֹד מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה: (לד) וּבֵית שֶׁבִּסְפִינָה. דְּלֹא קָבִיעָא, וּפְעָמִים שֶׁהוֹלֶכֶת חוּץ לְשִׁבְעִים אַמָּה [רַשַׁ"י (ד"ה בית שבספינה)]: (לה) שְׁנֵי בָּתִּים כְּאֵלּוּ נֶגֶד הָעִיר. טָעוּת סוֹפֵר הוּא, (טז) וְצָרִיךְ לוֹמַר בָּתִּים כְּאֵלּוּ נֶגֶד שְׁנֵי רָאשֵׁי הָעִיר וְכוּ'. וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁאִם הָרְבֵּה בָּתִּים יוֹצְאִין זֶה אַחַר זֶה עַד רָחוֹק מֵאַלְפַּיִם מִן הָעִיר וְכֵן בְּצַד הַשֵּׁנִי, דִּינָהּ כְּעִיר הָעֲשׂוּיָה כְּקֶשֶׁת, וְהֵינוּ דְּאִם הָיָה בֵּין שְׁנֵי הַצְּדָדִין אַרְבַּע אַלְפַּיִם אַמָּה, (יז) אֵין מוֹדְדִין הַתְּחוּם אֶלָּא מֵעֶצֶם הָעִיר וְלֹא מִן אֵלּוּ הַבָּתִּים, (יח) וְכָל שֶׁכֵּן אִם בְּצַד אֶחָד יוֹצְאִין בָּתִּים עַד חוּץ לְאַלְפַּיִם, אִם הָעִיר אֲרֻכָּה יוֹתֵר (יט) מֵאַרְבַּע אַלְפַּיִם, אֵין מוֹתְחִין הַמִּדָּה נֶגֶד הַבַּיִת בְּצַד הַשֵּׁנִי. וְדַע, דְּעַל כָּל פָּנִים מֵתֶר לַיְלֵךְ עַד הַבַּיִת הָאַחֲרוֹן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב רֵישׁ הַסָּעִיף: ז (לו) וְחוֹצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה. וּלְדַעַת הַהֶבְדֵּ֫ה בְּסָעִיף ה', נוֹתְנִין מִתְּחִלָּה שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם וְאַחַר כָּךְ הָאַלְפַּיִם אַמָּה: (לז) דִּינוֹ כְּסָתוּם. וְיָכוֹל לֵילֵךְ מִקְצֵה הָעִיר וְעַד קָצֵהוּ, וּמִשָּׁם וְלַחוּץ מוֹדְדִין הַתְּחוּם, דְּכָל שֶׁאֵין בְּהַפְרָצָה יוֹתֵר מִשְּׁעוּר שְׁנֵי עִבּוּרִים עֲדַיִן כְּעִיר אַחַת הִיא, אֲבָל בְּיוֹתֵר מִזֶּה נֶחְשָׁב כִּשְׁתֵּי עֲיָרוֹת נִפְרָדוֹת: (לח) אֲבָל בַּיִת אֶחָד. בֵּין שֶׁהוּא עוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ (כ) וּבֵין שֶׁהוּא סָמוּךְ לָעִיר בְּרָחוֹק יוֹתֵר מִשִּׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, דְּבִשְׁתֵּי עֲיָרוֹת כְּהַאי גַּוְנָא נֶחְשָׁבִין כְּעִיר אַחַת עַד מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמָּה וּשְׁלִישׁ וְכַנַּ"ל, אֲבָל בַּיִת אַחַת אֵין לָהּ דִּין עִיר. וְאִם הָיוּ שְׁלֹשָׁה חֲצֵרוֹת וּבְכָל חָצֵר שְׁנֵי בָּתִּים, אֲז מִקְרֵי עִיר לִתֵּן לָהּ עִבּוּר [חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר]: ח (לט) אַלְפַּיִם אַמָּה. דִּיכוֹלִין לָבוֹא מֵהָאֶמְצָעִי לִשְׁנֵיהֶם בְּלִי עֲרוּב, לְכָךְ אָמְרִינַן רוֹאִין כְּאִלּוּ הָאֶמְצָעִי הָיָה נָתוּן בֵּין שְׁנֵי הַחִיצוֹנִים בְּשׁוּרָה אַחַת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם הָיָה רָחוֹק יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם אַמָּה, אֵינוֹ מִצְטָרֵף הָאֶמְצָעִי עִם שְׁנֵי הַחִיצוֹנִים שֶׁיִּהְיֶה עַל יְדֵי זֶה כְּעִיר אַחַת, אִם לֹא שֶׁהָיָה בֵּין שְׁנֵי הַחִיצוֹנִים רַק מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמָּה וּשְׁלִישׁ, שֶׁאָז אֵינָם צְרִיכִין לְצָרוּף הָאֶמְצָעִי כְּלָל: (מ) מִלְּבַד רֹחַב וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּאִם נַעֲמִיד הַכָּפָר הָאֶמְצָעִי בֵּין שְׁנֵי הַחִיצוֹנִים בָּאֶמְצַע, לֹא יִשָּׁאֵר רֶוַח כִּי אִם מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמָּה וּשְׁלִישׁ מִצַּד אֶחָד שֶׁבֵּין הָאֶמְצָעִי לַחִיצוֹן וְכֵן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ז] בַּיִת אֶחָד. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב (סק"י). וְכָתַב בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָה תִּנְיָנָא סִימָן נ"ב, כְּפִי שֵׁשׁ בְּתוֹךְ מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת וּשְׁלִישׁ חֲצִי חֲצִי, לֹא מֻחֲנֵי, וְאֲפִלּוּ שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, עַד שִׁיִּהְיֶה שֵׁשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי בָּתִּים, וְאָז מוֹדְדִים הַכְּפָר מִן הַחֲצֵרוֹת וְהָלְאָה. וְשָׁם כָּתַב דְּלֹא תִּקְשֶׁה מִסִּימָן שצ"ב (ס"ג) שֶׁפָּסְקוּ שָׁם לְעִנְיַן שִׁיּוּר דַּאֲפִלּוּ בַּיִת אֶחָד הֲרֵי שִׁיּוּר, עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הֲלָכָה

מְעָרָה, לְכָאוֹרָה נִרְאֶה לוֹמַר דְּהוּא הַדִּין בְּאִינָךְ, וּבְעֶרֶת לְפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת וְרִיטְבָ"א (שם), דְּהֵינוּ לַחְשֹׁב כָּל הַמְּעָרָה בְּמִדַּת הַשְּׁבָעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, מִסְתַּבֵּר לוֹמַר דְּהוּא הַדִּין בְּאִינָךְ, דְּמַאי שְׁנָא, וְגַם הַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע קְצָת כֵּן דְּנָקַט בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּירָה וְכֵן בְּאוֹצָרוֹת וְכַלְּהוּ, **וּמִשְׁמַע דְּכָל הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת אוֹ הָאוֹצָרוֹת נִמְדָּדִין עַל יְדֵי הַבַּיִת דִּירָה שֶׁבְּתוֹכָם:**

*** וְאִם הָיוּ שְׁנֵי בָּתִּים וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק לה) **מַה שֶּׁהֶבְהִנוּ,** וְהוּא מִפְּנֵי אַבְרָהָם (סק"ט) וּבְאוּר הַגְּרָ"א (ד"ה ואם), וְהוּא כְּשִׁיטַת הָרְ"י וְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם), דְּהֵינוּ לַחְשֹׁב כָּל הַמְּעָרָה בְּמִדַּת הַשְּׁבָעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, מִסְתַּבֵּר לוֹמַר דְּהוּא הַדִּין בְּאִינָךְ, דְּמַאי שְׁנָא, וְגַם הַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע קְצָת כֵּן דְּנָקַט בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּירָה וְכֵן בְּאוֹצָרוֹת וְכַלְּהוּ, **וּמִשְׁמַע דְּכָל הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת אוֹ הָאוֹצָרוֹת נִמְדָּדִין עַל יְדֵי הַבַּיִת דִּירָה שֶׁבְּתוֹכָם:**

*** וְאִם הָיוּ שְׁנֵי בָּתִּים וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק לה) **מַה שֶּׁהֶבְהִנוּ,** וְהוּא מִפְּנֵי אַבְרָהָם (סק"ט) וּבְאוּר הַגְּרָ"א (ד"ה ואם), וְהוּא כְּשִׁיטַת הָרְ"י וְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל הַמְּזַכֵּר בְּתוֹסָפוֹת (נה. ד"ה עיר) ב]דְּמָגוּם הָיוּצֵא מֵהָעִיר יֵשׁ לוֹ דִּין קֶשֶׁת, וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הָרַאֲבַ"ד הַמּוּבָא בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א (נה.). **אֲמְנָם דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א גּוּפָא וְהַסְּפָרִים עִמּוֹ הָרִיטְבָ"א דְּמָגוּם קִיל מִקֶּשֶׁת, וַאֲפִלּוּ הָחֵלַל שֶׁבֵּין שְׁנֵי שׁוּרוֹת הַבָּתִּים מַחֲזִיק יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה אֲלָפִים גַּם כֵּן מוֹדְדִין הַתְּחוּם מִבֵּית הָאַחֲרוֹן, וְכֵן אִם הוּא יוֹצֵא מִצַּד אֶחָד, לְעוֹלָם מוֹדְדִין הַתְּחוּם שֶׁל הָעִיר מִבֵּית הָאַחֲרוֹן** [וְהֵינוּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוֹלֵךְ מִצַּד הַשֵּׁנִי שָׁאֵין שָׁם בָּתִּים], וְהוּא כְּסִלְקָא דַּעְתָּךְ דְּהַתּוֹסָפוֹת, וְעַיֵּן בְּרָא"ש (פ"ה סי' ב') שֶׁגַּם הוּא לֹא הִכְרִיעַ בָּזֶה, **וְאָפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם לְהָקֵל בִּשְׁעַת הַדְּחַק. וְדַע, דְּאִם הַבָּתִּים שֶׁיּוֹצְאִין זֶה אַחַר זֶה הוּא כְּנֶגֶד אֶמְצַע הָעִיר, גַּם דַּעַת הָרַאֲבַ"ד לְהָקֵל בָּזֶה,** וְהֶבְיאוֹ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו עַיֵּן שָׁם, וְאָפְשָׁר שֶׁגַּם הָרְ"י וְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל מוֹדִים לוֹ. וְדַע, דְּמֵה שֶׁפָּתַבְנוּ דְּכָל שֶׁכֵּן אִם בְּצַד אֶחָד יוֹצְאִים בָּתִּים וְכוּ' אִם הָעִיר אֲרֻכָּה יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַלְפַּיִם וְכוּ', הֲגַם שֶׁכְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) כָּתַב מֵאַלְפַּיִם ג]טָעוּת סוֹפֵר הוּא, וְכֵמוֹ שֶׁהֶבְהִיתִּי בְּתוֹסָפֶת שַׁבָּת (ס"ק יא) וּמֵחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק"ט) שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַלְפַּיִם, וְכֵן מוּכָח בְּהָדְיָא בִּדְבְרֵי הַרַּבֵּנוּ חֲנַנְאֵל וְהָרַאֲבַ"ד וְהַמּוּבָא בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א (שם)] שֶׁהֵם בַּעֲלֵי שִׁיטָה זוֹ, וְכֵן כָּתַב בְּגָאוֹן יַעֲקֹב. וּדְלֹא כְּחִדּוּשֵׁי אֲדָמ"ו (כלל עו ס"ד) וְהַיְד אֶפְרַיִם (על המג"א סק"ט) שֶׁרָצוּ לְיַשֵּׁב הַגְּרָסָא כְּמִגֵּן אַבְרָהָם כְּמוֹ שֶׁהֵיא לְפָנֵינוּ, וְאִלּוּ רָאוּ בָּרַשְׁבָּ"א דִּבְרֵי הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל וְהָרַאֲבַ"ד לֹא כָּתְבוּ זֹאת [וּמַה שֶּׁרָצָה הַיְד אֶפְרַיִם לְחַדֵּשׁ בְּהַמְּפֹרָשׁ בֵּין אִם מוֹדְדִין בְּאַלְכְּסוֹן אוֹ בְּשָׁוֶה, הוּא נֶגֶד הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א שֶׁכָּתְבוּ בְּהָדְיָא דְּהַיְכָא שֶׁהוּא פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַלְפַּיִם בְּאַלְכְּסוֹן לְעִנְיַן גַּם אֲז צָרִיךְ לְרַבֵּעַ אוֹתָהּ אַחַר כְּךָ בְּשָׁוֶה, וּכְמוֹ שֶׁהִתְפַּקְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י"ג]:

**ח * מָאתַיִם שְׁמוֹנִים וְשֶׁלֹשׁ אַמּוֹת פָּחוֹת שְׁלִישׁ וְכוּ'. יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם הָיָה בֵּינֵיהֶם הַשִּׁעוּר דְּמֵאתַיִם שְׁמוֹנִים וְשֶׁלֹשׁ אַמּוֹת, וְלֹא יוֹתֵר, וְרַק שֶׁהָאֶמְצָעִי לֹא הָיָה עוֹמֵד מְכֻוָּן בָּאֶמְצַע וְרַק נוֹטֶה לְצַד אֶחָד יוֹתֵר, דְּאִלּוּ הָיוּ רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ עוֹמֵד כָּךְ בָּאֶמְצַע בְּשׁוּרָה אַחַת הָיָה מְמֻנֶּה לְצַד אֶחָד פְּחוֹת מִמֵּאָה אַרְבָּעִים וְאֶחָד וְלַצַּד הַשֵּׁנִי יוֹתֵר מִמֵּאָה אַרְבָּעִים וְאֶחָד, וּבָזֶה הָלַא לֹא מָהֲנֵי לַעֲשׂוֹתָן כְּעִיר אַחַת, דְּכֵיוָן דְּמִצַּד אֶחָד תְּהֵא רָוַח חָלִיל יוֹתֵר מִמֵּאָה אַרְבָּעִים וְאֶחָד אֵין הַכְּפָר הַהוּא מִצְטָרֵף, וְנִמְצָא אֵין כָּאן רַק שְׁנַיִם, וּבִשְׁנַיִם אֵין לָנוּ כְּלָל דִּין הַזֶּה שְׁנַיִם מִצְטָרְפִין לִשְׁלִישִׁי, אֶלָּא דְּכָל שְׁלֹשָׁה בְּעִיר אַחַת הֵם, וְכֵן הַדִּין בְּכָל הַחִיצוֹנִים שֶׁבֵּינֵיהֶם, וְכֵן הַדִּין בְּכָל הַחִיצוֹנִים שֶׁבֵּינֵיהֶם לְעִנְיַן שֶׁאִם הָיוּ בְּתוֹךְ מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמָּה וּשְׁלִישׁ מִצַּד אֶחָד שֶׁבֵּין הַחִיצוֹנִים לָעִיר, אֲפִלּוּ הָיוּ בְּתוֹךְ מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמָּה וּשְׁלִישׁ מִצַּד אַחֵר שֶׁבֵּין הַחִיצוֹנִים לָעִיר, אֵין הַכְּפָר הַהוּא מִצְטָרֵף, וְכֵן הַדִּין בְּכָל הַחִיצוֹנִים שֶׁבֵּינֵיהֶם לְעִנְיַן שֶׁאִם הָיוּ בְּתוֹךְ מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמָּה וּשְׁלִישׁ מִצַּד אֶחָד שֶׁבֵּין הַחִיצוֹנִים לָעִיר, אֲפִלּוּ הָיוּ בְּתוֹךְ מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמָּה וּשְׁלִישׁ מִצַּד אַחֵר שֶׁבֵּין הַחִיצוֹנִים לָעִיר, אֵין הַכְּפָר הַהוּא מִצְטָרֵף, וְנִמְצָא אֵין כָּאן רַק שְׁנַיִם, וּבִשְׁנַיִם אֵין לָנוּ כְּלָל דִּין הַזֶּה שְׁנַיִם מִצְטָרְפִין לִשְׁלִישִׁי, אֶלָּא דְּכָל שְׁלֹשָׁה בְּעִיר אַחַת הֵם, וְכֵן הַדִּין בְּכָל הַחִיצוֹנִים שֶׁבֵּינֵיהֶם